

КОВИД-19-ийн тойм: СОНГУУЛЬД ҮЗҮҮЛЭХ НӨЛӨӨ(2020 оны 10-р сарын 01-ний байдлаар)¹

Г.Билгээ

КОВИД-19 цар тахлын улмаас дэлхийн олон оронд үндэсний болон орон нутгийн хэмжээнд явуулахаар товллоод байсан сонгууль, ард нийтийн санал асуулгыг хойшлуулсан бол нэлээдгүй оронд эдгээр арга хэмжээг амжилттай зохион явуулсан байна.

Энэхүү мэдээлэл, лавлагаанд дэлхийн улсууд үндэсний хэмжээнд ерөнхийлөгчийн, парламентын сонгууль, ард нийтийн санал асуулгыг, орон нутгийн хэмжээнд нутгийн өөрөө удирдах байгууллагын, парламентын нөхөн сонгуулийг КОВИД-19 цар тахлын үед зохион явуулсан, эсхүл энэхүү аюулаас сэргийлэхийн тулд хойшлуулсан, эсхүл эрсдэлийг тооцоолон 2020 онд багтаан явуулахаар төлөвлөсөн байдлыг гаргасан болно.

Мэдээлэл, лавлагааг тоймлож үзвэл:

1.Цар тахлын үед сонгууль явуулсан орнууд (02.21-09.30)

- 63 улс (нутаг дэвсгэр) үндэсний болон орон нутгийн хэмжээнд сонгууль, ард нийтийн санал асуулга явуулсан байна. Үүнээс:
 - 49 улс (нутаг дэвсгэр) үндэсний хэмжээнд сонгууль, ард нийтийн санал асуулгыг явуулжээ;
 - цар тахлын үед 29 улс хойшлуулсан байсан сонгууль, ард нийтийн санал асуулгаа 2020 оны 4-9 дүгээр сард багтаан явуулжээ.

Сонгууль	Цар тахлын үед сонгууль явуулсан орнууд	
	тоо	нэр
Бүх нийтийн сонгууль (general election)	7	Вануату, Гайана, Их Британи, Мали, Ниуэ, Суринам, Тринидад ба Тобаго
Ерөнхийлөгчийн сонгууль	9	АНУ, Беларусь, Бурунди, Доминиканы БНУ, Исланд, Кирибати, Малави, Польш, Того
Парламентын сонгууль	24	АНУ, Доминиканы БНУ, Египет, Израиль, Иран, Ирланд, Камерун, Кирибати, Мали, Монгол, Монтенегро, Өмнөд Солонгос, Папуа Шинэ Гвиней, Сент Кит ба Невис, Серби, Сингапур, Сири, Словак, Тажикистан, Хойд Македони, Хорват, Шри Ланка, Энэтхэг, Ямайка
Парламентын нөхөн сонгууль	5	Бангладеш, Гвиней, Украин, Чех, Япон
Ард нийтийн санал асуулга	6	Гвиней, Итали, Их Британи, Лихтенштейн, ОХУ, Швейцар
Орон нутгийн сонгууль	25	Австрали, Австри, Бенин, Герман, Доминиканы БНУ, Испани, Итали, Канад, Латви, Ливи, Малайз, Молдова, Монтенегро, Нигери, ОХУ, Польш, Румын, Серби, Тайвань, Тунис, Уругвай, Франц, Швейцар, Энэтхэг, Япон

¹ Парламентын судалгааны хүрээлэнгээс “КОВИД-19-ийн тойм: Сонгуульд үзүүлэх нөлөө” судалгааг өмнө нь 2020 оны 04 дүгээр сарын 01-ний байдлаар бэлтгэснийг “Бодлогын товчоон” сэтгүүлийн 2020 оны 1 дэх дугаараас үзнэ үү.

Бусад	2	- Уганда (Тусгай сонирхлын бүлэг (Special Interest Group)-ийн сонгууль) - Тайвань (Гоминьдан (Kuomintang)-ны даргын сонгууль)
-------	---	--

2.Цар тахлын улмаас сонгуулиа хойшлуулсан орнууд

- 58 улс (нутаг дэвсгэр) үндэсний болон орон нутгийн хэмжээнд явуулах байсан 73 сонгууль, ард нийтийн санал асуулгын товыг хойшлуулсан байна. Үүнээс:
 - 16 улс (нутаг дэвсгэр) үндэсний хэмжээний сонгууль, ард нийтийн санал асуулгыг хойшлуулжээ;
 - 29 улс (нутаг дэвсгэр) нь хойшлуулаад байсан сонгууль, ард нийтийн санал асуулгаа 2020 оны 4-9 дүгээр сард багтаан явуулжээ;
 - 12 улс (нутаг дэвсгэр) нь хойшлуулсан арга хэмжээгээ 2020 оны сүүлийн 3 сард багтаан явуулахаар төлөвлөсөн байна;
 - 8 улс (нутаг дэвсгэр) хойшлуулаад байсан арга хэмжээгээ 2021 онд явуулахаар төлөвлөөд байна;
 - харин 19 улс (нутаг дэвсгэр) хойшлуулаад байсан сонгууль, ард нийтийн санал асуулга явуулах тодорхой товоо гаргаагүй байна.

3.2020 онд багтаан сонгууль явуулахаар төлөвлөсөн орнууд (10.01-12.31)

- 39 улс (нутаг дэвсгэр) 2020 оны сүүлийн 3 сард багтаан үндэсний болон орон нутгийн хэмжээнд сонгууль, ард нийтийн санал асуулга явуулахаар төлөвлөсөн байна. Үүнд:
 - энэ оны сүүлээр явуулахаар товлосноос гадна цар тахлын улмаас хойшлуулаад байсан сонгууль, ард нийтийн санал асуулга орсон;
 - 29 улс (нутаг дэвсгэр) үндэсний хэмжээнд сонгууль, ард нийтийн санал асуулга явуулна.

Сонгууль	2020 онд багтаан сонгууль явуулах орнууд	
	тоо	нэр
Бүх нийтийн сонгууль (general election)	11	Австрали, Белиз, Болив, Бразил, Гана, Египет, Мьянмар, Палау, Танзани, Төв Африкийн БНУ, Шинэ Зеланд
Ерөнхийлөгчийн сонгууль	8	АНУ, Буркина Фасо, Гвиней, Котд'Ивуар, Молдова, Сейшелийн Арлууд, Тажикистан, Хойд Кипр
Парламентын сонгууль	8	Бразил, Буркина Фасо, Венесуэл, Иордан, Кыргыз, Либер, Литва, Нигери
Ард нийтийн санал асуулга	2	Либер, Чили
Орон нутгийн сонгууль	16	Австрали, Австри, Аргентин, Босни-Герцеговин, Бразил, Индонез, Канад, Ливи, Малайз, Монгол, Намиби, Нигер, Нигери, Словак, Украин, Энэтхэг

Үүнийг дараах хүснэгтүүдээс дэлгэрүүлж үзнэ үү:

1. Цар тахлын үед сонгууль явуулсан орнууд (02.21-09.30);
2. Цар тахлын улмаас сонгуулиа хойшлуулсан орнууд;
3. Сонгуулиа 2020 онд багтаан явуулахаар төлөвлөсөн орнууд (10.01-12.31).

1.Цар тахлын үед сонгууль явуулсан орнууд (02.21-09.30)

ДЭМБ-ын мэдээлснээр, сонгууль, ард нийтийн санал асуулга явуулсан дараах улсууд² эрүүл ахуй, аюулгүй байдлын тусгай арга хэмжээнүүдийг сайтар авсны үр дүнд эдгээр улсуудад сонгуулийн үеэр КОВИД-19-ийн тохиолдол бүртгэгдээгүй байна.

Австрали	Израиль	Молдова	Тажикстан
АНУ	Иран	Монгол	Тайвань
Бангладеш	Ирланд	Монтенегро	Того
Беларусь	Итали	Нигери	Тринидад ба Тобаго
Бенин	Их Британи	Ниуэ	Украин
Бурунди	Камерун	Өмнөд Солонгос	Франц
Вануату	Канад	Польш	Хорват
Гайана	Кирибати	Сент Кит ба Невис	Швейцар
Гвиней	Ливи	Серби	Энэтхэг
Герман	Малави	Сингапур	Ямайка
Доминиканы БНУ	Малайз	Словак	Япон
Египет	Мали	Суринам	

2.Цар тахлын улмаас сонгуулиа хойшлуулсан орнууд

Австрали	Зимбабве	Молдова	Сомали
Австри	Индонез	Монтенегро	Тунис
АНУ	Иран	Нигери	Уганда
Аргентин	Испани	ОХУ	Уругвай
Армен	Итали	Өмнөд Африк	Франц
Бангладеш	Их Британи	Пакистан	Хонконг
Болив	Канад	Папуа Шинэ Гвиней	Чад
Босни-Герцоговин	Кипр	Перу	Чех
Ботсвана	Колумби	Польш	Чили
Бразил	Косово	Румын	Швейцар
Габон	Кыргыз	Серби	Шинэ Зеланд
Гамби	Латви	Сири	Шри Ланка
Герман	Либер	Словак	Энэтхэг
Доминиканы БНУ	Македони	Соломоны арлууд	Этиоп

3.Сонгуулиа 2020 онд багтаан явуулахаар төлөвлөсөн орнууд (10.01-12.31)

Д/д	Улсын нэр	Сонгууль	Сонгууль болох газар	Товлогдсон огноо	Анх товлогдсон огноо
1	Австрали	Бүх нийтийн сонгууль		2020.10.17	
2	Австрали	Орон нутгийн сонгууль	Нийслэлийн нутаг дэвсгэрийн хууль тогтоох байгууллага	2020.10.17	
3	Австрали	Орон нутгийн сонгууль	Victoria мужийн зөвлөл	2020.10.23	

² Үүнд: Гайана, Кирибати, Ниуэ, Словак, Тажикстан, Того, Вануату зэрэг улсууд хамаарахгүй аж.

4	Австрали	Орон нутгийн сонгууль	Queensland муж	2020.10.31	
5	Австри	Орон нутгийн сонгууль	Vienne хот	2020.10.11	
6	АНУ	Ерөнхийлөгчийн сонгууль		2020.11.03	
7	Аргентин	Орон нутгийн сонгууль	Cordovan City, Rно Cuarto	2020.11.29	2020.03.29
8	Белиз	Бүх нийтийн сонгууль		2020.11-р сард	
9	Болив	Бүх нийтийн сонгууль		2020.10.18	2020.05.03
10	Босни-Герцоговин	Орон нутгийн сонгууль		2020.11.15	2020.10.04
11	Бразил	Бүх нийтийн сонгууль		2020.10.02	
12	Бразил	Сенатын нэмэлт сонгууль	Mato Grosso муж	2020.11.15	2020.04.26
13	Бразил	Орон нутгийн сонгууль		2020.11.15, 29	2020.10.04, 25
14	Буркина Фасо	Ерөнхийлөгчийн болон Парламентын сонгууль		2020.11.22	
15	Венесуэл	Парламентын сонгууль		2020.12.06	
16	Гана	Бүх нийтийн сонгууль		2020.12.07	
17	Гвиней	Ерөнхийлөгчийн сонгууль		2020.10.18	
18	Египет	Бүх нийтийн сонгууль		2020.11.29	
19	Индонез	Орон нутгийн сонгууль		2020.12.09	2020.09.23
20	Иордан	Парламентын сонгууль		2020.11.10	
21	Канад	Орон нутгийн сонгууль	Saskatchewan	2020.10.26	
22	Кот д'Ивуар	Ерөнхийлөгчийн сонгууль		2020.10.31	
23	Кыргыз	Парламентын сонгууль		2020.10.04	
24	Либер	Сенатын завсрын сонгууль		2020.12.08	2020.10.13
25	Либер	Ард нийтийн санал асуулга		2020.12.08	2020.10.13
26	Ливи	Орон нутгийн сонгууль (хэсэгчилсэн)	Misllata, Zliten, El Khoms, El Haraba, Jadu, Kabaw, El Sayeh, Zawiya Janub	2020.10.15	

27	Литва	Парламентын сонгууль		2020.10.11	
28	Малайз	Мужийн Ассамблейн сонгууль	Sabah	2020.09.29	
29	Молдова	Ерөнхийлөгчийн сонгууль		2020.11.01	
30	Мьянмар	Бүх нийтийн сонгууль		2020.11.08	
31	Намиби	Орон нутгийн сонгууль		2020.11.26-27	
32	Нигер	Орон нутгийн сонгууль		2020.11.01	
33	Нигери	Сенатын нөхөн сонгууль	Bayelsa, Imo, Plateau мужид	2020.10.31	2020 оны 03-р сард
34	Нигери	Орон нутгийн сонгууль	Ondo	2020.10.10	
35	Палау	Бүх нийтийн сонгууль		2020.11.03	
36	Сейшелийн Арлууд	Ерөнхийлөгчийн сонгууль		2020.10.22-24	
37	Словак	Орон нутгийн сонгууль		2020.10.03	2020.04.04
38	Тажикистан	Ерөнхийлөгчийн сонгууль		2020.10.11	
39	Танзани	Бүх нийтийн сонгууль		2020.10.28	
40	Төв Африкийн БНУ	Бүх нийтийн сонгууль		2020.12.27	
41	Украин	Орон нутгийн сонгууль		2020.10.25	
42	Хойд Кипр	Ерөнхийлөгчийн сонгууль		2020.10.11	Хойшлогдсон 2020.04.26
43	Чили	Ард нийтийн санал асуулга		2020.10.25	2020.04.26
44	Шинэ Зеланд	Бүх нийтийн сонгууль		2020.10.17	2020.09.19
45	Энэтхэг	Орон нутгийн сонгууль	Kamataka, Maharashtra, Rajasthan	2020.10.20	2020 оны 7, 8, 12-р сард